

L'OTAN i Europa

Pere Ortega-Centre d'Estudis per la Pau JM Delàs (Justícia i Pau)

Ara fa 60 anys, el 4 d'abril de 1949, naixia el Tractat de l'Atlàntic Nord, més conegut com l'OTAN. Ara, amb motiu del 60 aniversari, ens arriba la notícia d'una fastuosa celebració a la seu del Parlament Europeu d'Estrasburg el proper 4 d'abril de 2009 amb l'assistència de Barack Obama i altres caps d'Estat. Sorpresa, perquè no deixa de ser vergonyós que la seu dels representants democràticament escollits pels ciutadans europeus sigui el lloc triat per un organisme no democràtic i bel·licista com l'OTAN per fer la seva celebració.

Recordem el marc on es va crear aquest organisme militar. Europa, a les acaballes de la II Guerra Mundial, d'un extrem a l'altre, havia quedat destruïda. Els Estats Units, que no havia patit els desastres de la guerra en el seu territori, estaven fortament interessats que Europa recuperés ràpidament el seu teixit productiu i de consum, i immediatament va posar en marxa l'anomenat Pla Marshall. Un programa de reconstrucció que tenia una contrapartida, la permanència de forces armades d'EUA en sòl europeu. Els països de l'Europa Occidental ho van permetre i van quedar lligats als interessos polítics d'EUA. Però també hi havia una segona raó, no menys important. Els EUA i els seus aliats occidentals s'asseguraven que el "comunisme" de la Unió Soviètica no s'expandís més enllà de les zones d'influència que havien pactat a la conferència de Yalta al final de la Guerra.

* * *

Moltes són les raons per rebutjar aquest organisme. Perquè retalla la democràcia, per bel·licista, perquè impulsa la despesa militar, la cursa d'armaments, el perill de noves guerres, inclosa la més perillosa, la nuclear. I és una amenaça per la democràcia. Recordem que EUA no ha permès mai que el comandament militar de l'OTAN recaigués en mans d'un europeu, comandament suprem que sempre ha estat un general d'EUA. A més, la presència d'una força militar estrangera coarta la sobirania als estats que la toleren. Quan no, amenaça la democràcia. Perquè cal recordar que l'OTAN, va permetre en el seu sí a països amb dictadures com el Portugal neofeixista de Salazar; no va posar cap objecció als cops d'estat militars soferts a Grècia (1967) i Turquia (1974); i a l'OTAN se la va relacionar amb la xarxa Gladio a Itàlia, creada per impedir l'arribada del partit comunista al govern, i també se la va relacionar amb diversos atemptats terroristes per tal de desacreditar tota l'esquerra.

Acabada la Guerra Freda, EUA amb la complicitat dels països membres de l'OTAN, van apostar per convertir l'Aliança en el principal organisme militar d'àmbit mundial. Així, en la reunió del Consell de l'Atlàntic Nord de Washington de 1999, es va definir el Nou Concepte Estratègic, introduint dos importants canvis.

El primer, l'àmbit geogràfic d'acció, fins llavors limitat solament a l'Atlàntic nord, que agrupava els territoris d'Europa Occidental i Amèrica del Nord, quedant ampliat a una indefinida zona euroatlàntica que va de Pol Nord al Pol Sud. Una indefinició intencionada que permet a l'OTAN actuar arreu del planeta.

El segon canvi important era que en el nou redactat, no apareixia cap menció a la Carta de Nacions Unides. La qual cosa sí que estava present en el protocol fundacional del Tractat, que assenyalava que l'OTAN solament tenia un caràcter defensiu. La desaparició de tota menció a la Carta de l'ONU obria les portes a intervencions militars al marge de la legalitat internacional. Com així va passar en la guerra contra Sèrvia a Kosovo, el 1999, i a l'Afganistan, el 2001, on l'OTAN col·laborà en l'operació *Llibertat Duradora* liderada pels EUA. Dues operacions il·legals, ja que no existia cap mandat exprés de Nacions Unides. També ho va pretendre a la guerra d'Iraq el 2003, però alguns països europeus ho van impedir.

Ahora que s'iniciava una ampliació de l'OTAN dins d'Europa, es passava de 16 a 26 membres, amb l'adhesió de deu països pertanyents a l'antiga àrea d'influència de la URSS, Letònia, Lituània, Estònia, Bulgària, República Txeca, Eslovàquia, Eslovènia, Polònia, Hongria i Romania.

Aquesta contínua expansió de l'OTAN cap a les fronteres russes va anar acompanyada de la posada en marxa d'un projecte militar molt agressiu, l'Escut antimíssils d'EUA, compost de satèl·lits espia, radars i míssils amb la missió de detectar atacs contra els EUA. La qual cosa representava trencar l'equilibri dels tractats nuclears (ABM) firmats amb la URSS en el passat. La decisió d'instal·lar l'Escut antimíssils a les fronteres amb Rússia, radars a la República Txeca i bateries de míssils a Polònia va exacerbar Rússia, que va respondre modernitzant el seu arsenal nuclear i anunciant la construcció de nous míssils capaços de traspasar aquest escut sense ser detectats. És a dir, es posava en marxa una nova cursa d'armaments a causa de l'agressiva política portada a terme pels EUA amb la complicitat de l'OTAN.

* * *

Malgrat no es perceben amenaces pels països europeus, de diversos documents de l'OTAN es desprenia que aquests eren: la inestabilitat de molts països, assenyalant els països del desaparegut bloc soviètic i els països àrabs; la proliferació d'armes nuclears; el terrorisme internacional islamista; la lluita contra el narcotràfic; la immigració descontrolada dels països del Sud, i la defensa d'uns indefinits interessos comuns dels seus membres.

Analitzats per separat, ni la inestabilitat política ni la proliferació nuclear haurien de tenir solució a través d'opcions militars, perquè això voldria dir prendre el camí de la guerra, quan més aviat caldria utilitzar la diplomàcia i la pressió política dels organismes internacionals adients i creats per resoldre els conflictes. Així, la proliferació nuclear passaria per arbitrar mesures de major control dins de l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica de l'ONU i avançar en el desarmament, desactivant l'arsenal nuclear que la mateixa OTAN té actualment instal·lat en bases europees.

Encara resulta més insensat pensar que la resta de qüestions podrien tenir resposta militar. Quant al narcotràfic i la delinqüència organitzada, seria més útil eliminar els paradisos fiscals, lloc on es refugia el diner procedent de les màfies que actuen arreu. Sotmetre a control la banca, ja que són beneficiaris a través del rentat del diner negre. I també fer lleis no punibles amb el consum que en regulin i impedeixin el tràfic il·legal. I, respecte a la immigració, cal afrontar l'arrel del problema, la pobresa dels països del Sud. I la solució passa per la cooperació, l'ajut al desenvolupament, un comerç més equitatiu i la regulació dels fluxos migratoris.

Respecte al terrorisme, no seria millor actuar sobre les causes que l'originen, per exemple acabar amb l'ocupació de Palestina, que el món àrab viu com un greuge i un atac, i per tant permetre la creació d'un Estat i deixar que siguin els palestins els que escullin el seu destí?

Queda en últim lloc, la raó més convincent del perllongament de la vida de l'OTAN, assegurar-se el control dels recursos que són vitals pels països membres, i que segur són els hidrocarburs i d'altres matèries primes.

* * *

La caiguda del mur de Berlín el 1989 i el posterior enfonsament de la URSS, acompanyat de la desaparició del seu bloc militar, va posar fi a la Guerra Freda. Van ser moments d'esperança per al moviment per la pau europeu que de manera un tan innocent es va desmobilitzar. Aviat les esperances es van convertir en frustració, perquè el bloc militar vencedor, l'OTAN, lluny d'agafar el mateix camí i dissoldre's, va buscar nous enemics per justificar la seva continuïtat.

La celebració del 60 aniversari de l'OTAN a la seu del Parlament Europeu a Estrasburg el 4 d'abril de 2009 ha fet posar dempeus al moviment per la pau europeu, que considera una provocació es cedeixi un espai democràtic a un organisme que no ho és.

. Sobretot considerant que Barack Obama hi serà present i s'esperen d'ell importants canvis. Per aquest motiu organitzacions pacifistes, de drets humans, de solidaritat i de l'esquerra social s'han agrupat per llançar una Campanya europea contra l'OTAN. Campanya que ha tingut ressò a Catalunya i a l'Estat espanyol, on s'ha concretat amb el títol **NO A L'OTAN, NO A LA GUERRA**. Campanya que reclama, entre d'altres coses: **la dissolució de l'OTAN**, perquè l'OTAN és el principal inconvenient per aconseguir la pau i el principal instrument de la militarització d'Europa i del planeta. Militarisme que és una de les principals causes de la continua cursa d'armaments, inclosa la nuclear, d'inútils rivalitats amb Rússia, Xina o Iran que poden obrir el pas a noves guerres, siguin fredes o calentes. I que és un impediment per al desenvolupament dels pobles, ja que les despeses militars destinades al desenvolupament són un factor decisiu per acabar amb la pobresa al món.

